

SPIS TREŚCI TOMU 2

ROZDZIAŁ 1. Rozwój, budowa i fizjologia żeńskich narządów płciowych	
<i>Helena Kędzia</i>	1
1.1. Jajnik (<i>ovarium, oophoron</i>)	1
1.2. Jajowód (<i>salpinx, oviductus, tuba uterina</i>)	6
1.3. Macica (<i>uterus, metra, hystera</i>)	7
1.4. Pochwa (<i>vagina, kolpos</i>)	10
1.5. Srom (<i>vulva, pudendum femininum</i>)	10
1.6. Krocze (<i>perineum</i>)	12
1.7. Dno miednicy	12
1.8. Miednica kostna (<i>pelvis</i>)	13
1.9. Unaczynienie narządów płciowych	13
1.10. Unerwienie narządów płciowych	15
ROZDZIAŁ 2. Cykl miesięczkowy <i>Leszek Pawelczyk, Beata Banaszewska</i>	17
2.1. Układ podwzgórzowo-przysadkowy	17
2.1.1. Podwzgórze	17
2.1.2. Przysadka	21
2.2. Hormony steroidowe jajnika	24
2.2.1. Estrogeny	25
2.2.2. Gestageny	26
2.2.3. Androgeny	27
2.3. Cykl jajnikowy	27
2.3.1. Faza folikularna	27
2.3.2. Owulacja	29
2.3.3. Faza lutealna	30

2.4. Cykl endometrialny	30
2.4.1. Faza miesięczkowa (1.–5. dzień cyklu)	30
2.4.2. Faza proliferacyjna (6.–13. dzień cyklu)	31
2.4.3. Faza owulacyjna (14. dzień cyklu)	31
2.4.4. Faza sekrecyjna (15.–28. dzień cyklu)	31
2.5. Cykl szyjkowy	32
ROZDZIAŁ 3. Wady wrodzone żeńskich narządów płciowych <i>Zbigniew Friebe, Karina Kapczuk</i>	33
3.1. Podział wad macicy i pochwy	33
3.2. Wrodzony brak macicy i pochwy	33
3.2.1. Diagnostyka wrodzonego braku macicy i pochwy	34
3.2.2. Leczenie wrodzonego braku macicy i pochwy	35
3.3. Wady obstrukcyjne macicy i pochwy	36
3.3.1. Diagnostyka wad obstrukcyjnych macicy i pochwy	36
3.3.2. Leczenie wad obstrukcyjnych macicy i pochwy	37
3.4. Wady macicy	37
3.4.1. Diagnostyka wad macicy	38
3.4.2. Leczenie	39
3.5. Wady pochwy	39
ROZDZIAŁ 4. Zaburzenia statyki żeńskich narządów płciowych <i>Andrzej Skręt, Joanna Skręt-Magierło</i>	41
4.1. Fizjologia	41
4.1.1. Prawidłowe położenie macicy i pochwy	41
4.1.2. Siły oddziałujące na narządy płciowe	42
4.1.3. Aparat utrzymujący narządy płciowe	42
4.2. Nieprawidłowości statyki narządów płciowych	45
4.2.1. Częstość występowania	45
4.2.2. Rozpoznanie	46
4.2.3. Leczenie	50
4.2.4. Profilaktyka	56
ROZDZIAŁ 5. Zakażenia i zarażenia żeńskich narządów płciowych	59
5.1. Zapalenia w obrębie żeńskich narządów płciowych <i>Romuald Dębski</i>	59
5.1.1. Zapalenie sromu, pochwy i szyjki macicy	60
5.1.2. Zapalenia górnego odcinka narządów płciowych	66
5.1.3. Zakażenie rany pooperacyjnej	70
5.2. Choroby przenoszone drogą płciową <i>Grzegorz Jakiel, Aneta Słabuszewska-Józwiak</i>	71
5.2.1. Epidemiologia	71
5.2.2. Wywiad i badanie pacjenta z STD	71
5.2.3. Kliniczny podział chorób przenoszonych drogą płciową	73

ROZDZIAŁ 6. Urologia ginekologiczna <i>Jan Kotarski</i>	79
6.1. Nietrzymanie moczu u kobiet	79
6.1.1. Fizjologia mikcji	79
6.1.2. Etiopatogeneza nietrzymania moczu	80
6.1.3. Diagnostyka nietrzymania moczu	82
6.1.4. Profilaktyka nietrzymania moczu	83
6.1.5. Leczenie nietrzymania moczu	83
6.2. Uszkodzenia układu moczowego (przetoki moczowo-płciowe)	88
6.2.1. Etiologia przetok moczowo-płciowych	88
6.2.2. Klasyfikacja uszkodzeń układu moczowego	88
6.2.3. Objawy przetok moczowo-płciowych	88
6.2.4. Rozpoznawanie przetok moczowo-płciowych	89
6.2.5. Leczenie uszkodzeń układu moczowego	89
ROZDZIAŁ 7. Endokrynologia ginekologiczna	91
7.1. Neuroendokrynologia i regulacja osi podwzgórze–przysadka–jajnik <i>Błażej Męczekalski, Agnieszka Podfigurna-Stopa</i>	91
7.1.1. Neuroendokrynologia	91
7.1.2. Oś podwzgórze–przysadka–jajnik	91
7.1.3. Regulacja osi podwzgórze–przysadka–jajnik	93
7.2. Podstawy diagnostyki w endokrynologii ginekologicznej <i>Adam Czyżyk, Błażej Męczekalski</i>	95
7.2.1. Badanie podmiotowe	95
7.2.2. Badanie przedmiotowe	96
7.2.3. Badania hormonalne i biochemiczne	98
7.2.4. Diagnostyka obrazowa	101
7.2.5. Zabiegi diagnostyczne w endokrynologii ginekologicznej	101
7.3. Zaburzenia miesiączkowania <i>Agnieszka Podfigurna-Stopa, Błażej Męczekalski</i>	101
7.3.1. Klasyfikacja zaburzeń miesiączkowania	102
7.3.2. Pierwotny brak miesiączki	102
7.3.3. Wtórny brak miesiączki, nieregularne miesiączki	102
7.3.4. Nieprawidłowe krwawienia maciczne	103
7.3.5. Zespół napięcia przedmiesiączkowego	104
7.4. Zaburzenia rozwoju płci <i>Adam Czyżyk, Błażej Męczekalski</i>	104
7.4.1. Różnicowanie płciowe	104
7.4.2. Zaburzenia rozwoju płci z kariotypem 46,XX	108
7.4.3. Zaburzenia rozwoju płci z kariotypem 46,XY	110
7.4.4. Zaburzenia aktywności androgenów	111
7.4.5. DSD zależne od chromosomów płci	112
7.5. Hipogonadyzm hipogonadotropowy <i>Agnieszka Podfigurna-Stopa, Błażej Męczekalski</i>	112
7.5.1. Etiologia hipogonadyzmu hipogonadotropowego	112
7.5.2. Choroby podwzgórza	113
7.5.3. Choroby przysadki	115

7.6.	Hipogonadyzm hipergonadotropowy <i>Błażej Męczekalski, Krzysztof Katulski</i>	117
7.6.1.	Dysgenезja gonad	117
7.6.2.	Przedwczesne wygasanie czynności jajników	120
7.7.	Hiperandrogenizacja i zespół policystycznych jajników <i>Krzysztof Katulski, Adam Czyżyk, Błażej Męczekalski</i>	121
7.7.1.	Objawy hiperandrogenizmu	121
7.7.2.	Zespół policystycznych jajników	122
7.7.3.	Hormonalnie czynne guzy jajnika	127
7.7.4.	Hiperandrogenizacja nadnerczowa	128
7.8.	Okres menopauzy <i>Błażej Męczekalski, Krzysztof Katulski</i>	131
7.8.1.	Podłoże hormonalne, objawy i konsekwencje menopauzy	132
7.8.2.	Okres menopauzy a ośrodkowy układ nerwowy	133
7.8.3.	Okres menopauzy a skóra	133
7.8.4.	Okres menopauzy a układ moczowo-płciowy	133
7.8.5.	Okres menopauzy a układ kostny	134
7.8.6.	Okres menopauzy a układ sercowo-naczyniowy	134
7.8.7.	Leczenie zmian związanych z menopauzą	135
7.9.	Leczenie hormonalne w endokrynologii ginekologicznej <i>Adam Czyżyk, Błażej Męczekalski</i>	135
7.9.1.	Natywna gonadoliberyna (GnRH) i jej analogi	135
7.9.2.	Gonadotropiny	136
7.9.3.	Leki obniżające stężenie prolaktyny	137
7.9.4.	Leki antyandrogenne	138
7.9.5.	Hormonalna terapia zastępcza i terapia estrogenowo-progestagenowa	139
7.9.6.	Leki stosowane w leczeniu insulinooporności	140
ROZDZIAŁ 8.	Niepłodność <i>Marian Szamatowicz</i>	141
8.1.	Diagnostyka niepłodności	143
8.2.	Metody leczenia niepłodności	144
8.3.	Niepłodność idiopatyczna	145
8.4.	Zaburzenia fazy lutealnej	145
8.5.	Oligoowulacja	145
8.6.	Anowulacja	146
8.7.	Czynnik jajowodowy niepłodności	147
8.8.	Czynnik maciczny niepłodności	148
8.9.	Czynnik szyjkowy niepłodności	148
8.10.	Endometrioza	148
8.11.	Czynnik męski niepłodności	148
8.12.	Skuteczność postępowania terapeutycznego w leczeniu niepłodności	149
8.12.1.	Szanse terapeutyczne w przypadku jajnikowego czynnika niepłodności	150
8.12.2.	Szanse terapeutyczne w przypadku jajowodowego czynnika niepłodności	150

8.12.3. Szanse terapeutyczne w przypadku szyjkowego czynnika niepłodności . . .	150
8.12.4. Szanse terapeutyczne w przypadku macicznego czynnika niepłodności . . .	150
8.12.5. Szanse terapeutyczne w przypadku męskiego czynnika niepłodności	150
8.13. Techniki rozrodu wspomaganego medycznie	151
8.13.1. Skuteczność leczenia niepłodności bez stosowania technik wspomaganie rozrodu	151
8.13.2. Inseminacje domaciczne	151
8.13.3. Zapłodnienie pozaustrojowe – przeniesienie embrionu	151
8.13.4. Docytoplazmatyczne wstrzykiwanie plemników (ICSI)	152
8.14. Diagnostyka przedimplantacyjna	153
8.15. Klonowanie	153
8.16. Niemożność donoszenia ciąży (<i>infertilitas</i>)	154
8.17. Mrożenie – zachowanie płodności	154
8.18. Psychospołeczne aspekty niepłodności	155
ROZDZIAŁ 9. Ginekologia dziecięca i dziewczęca Izabella Rzepka-Górska	157
9.1. Dojrzewanie płciowe	159
9.1.1. Neuroendokrynologiczne aspekty dojrzewania płciowego	160
9.1.2. Czynność osi podwzgórze–przysadka–jajnik w różnych okresach życia	160
9.1.3. Sygnał metaboliczny, krytyczna masa ciała, leptyna	162
9.1.4. Wiek ginekologiczny i wiek metrykalny – kryteria dojrzałości dziewcząt . . .	163
9.1.5. Cechy płciowe w okresie pokwitania	163
9.2. Zaburzenia rozwoju płciowego	171
9.2.1. Przedwczesne dojrzewanie płciowe – <i>pubertas praecox</i>	172
9.2.2. Opóźnione pokwitanie lub brak pokwitania	175
9.2.3. Zahamowanie pokwitania lub zahamowanie rozwoju płciowego	178
9.3. Guzy jajnika w wieku rozwojowym	180
9.3.1. Rodzaje nowotworów jajnika u dziewcząt	180
9.3.2. Torbiele czynnościowe	180
9.3.3. Pierwotne nowotwory nabłonkowe	181
9.3.4. Nowotwory specyficzne dla gonad	182
9.3.5. Leczenie nowotworów jajnika u dziewcząt	182
9.4. Prawidłowy i powikłany rozwój sutków	183
9.4.1. Fizjologiczne obrzmienie sutków u noworodków – <i>intumescencia mammarum hormonalis neonati</i>	183
9.4.2. Powiększenie sutków u dziewczynek – <i>thelarche praecox</i>	183
9.4.3. Nieprawidłowości i zaburzenia rozwoju sutków w okresie pokwitania	184
9.4.4. Guzy nowotworowe sutków	184
9.4.5. Odpryskowiec – <i>hamartoma</i>	187
9.5. Grupy i czynniki ryzyka w karcynogenezie raka szyjki macicy	187
9.5.1. Zagadnienia dotyczące współżycia płciowego dziewcząt	187
9.5.2. Nadżerka części pochwowej szyjki macicy u pacjentek w wieku rozwojo- wym	188

9.6. Nowotwory złośliwe pochwy	190
9.6.1. Guz pęcherzyka żółtkowego (<i>yolk sac tumor</i>)	190
9.6.2. Mięsak groniasty – <i>sarcoma botryoides</i>	190
9.7. Zapalenie narządów płciowych	190
9.7.1. Zapalenia sromu i pochwy	190
9.7.2. Zakażenia układu moczowego w powiązaniu ze stanami zapalnymi pochwy	191
9.8. Zrost warg sromowych mniejszych	192
9.9. Stany zapalne przydatków	193
9.9.1. Stan zapalny przydatków po zapaleniu wyrostka robaczkowego	193
9.9.2. Zapalenie przydatków w okresie pokwitania	193
ROZDZIAŁ 10. Onkologia ginekologiczna Ewa Nowak-Markwitz	195
10.1. Powstawanie nowotworów	195
10.2. Etiologia nowotworów narządów płciowych	196
10.2.1. Rak szyjki macicy	197
10.2.2. Rak endometrium	197
10.2.3. Rak jajnika	197
10.2.4. Rak sromu i pochwy	197
10.2.5. Rak kosmówki i nowotwory nienabłonkowe narządów płciowych	198
10.3. Profilaktyka nowotworów narządów płciowych	198
10.3.1. Rak szyjki macicy	198
10.3.2. Rak endometrium	199
10.3.3. Rak jajnika	199
10.3.4. Rak pochwy i sromu	200
10.3.5. Nowotwory nienabłonkowe jajnika, trzonu macicy i pochwy	200
10.4. Epidemiologia nowotworów narządów płciowych	200
10.5. Podział nowotworów złośliwych narządów płciowych kobiety	200
10.6. Rozpoznanie nowotworów	201
10.6.1. Histologia	201
10.7. Planowanie leczenia	202
10.7.1. Badanie ginekologiczne i <i>per rectum</i>	202
10.7.2. Badania obrazowe	202
10.7.3. Badania biochemiczne – markery nowotworowe	204
10.8. Metody leczenia nowotworów narządów płciowych	206
10.8.1. Metody chirurgiczne	206
10.8.2. Radioterapia	206
10.8.3. Chemioterapia i terapia celowana	208
10.9. Rak szyjki macicy	209
10.10. Rak endometrium	211
10.11. Mięśaki macicy	214
10.11.1. Mięsak gładkokomórkowy	215

10.11.2. Mięsak podścieliskowy	215
10.11.3. Mięsak podścieliskowy nieodróżnicowany	215
10.11.4. Gruczolakomięsak	215
10.11.5. Mięsakorak	216
10.12. Rak jajnika, jajowodu i otrzewnej	216
10.13. Nowotwory złośliwe nienabłonkowe jajnika	220
10.13.1. Nowotwory germinalne	220
10.13.2. Nowotwory gonadalne jajnika (<i>sex-cord-stromal tumors</i>)	223
10.13.3. Inne rzadkie nowotwory jajnika	224
10.14. Nowotwory pochwy	225
10.14.1. Rak pochwy	225
10.14.2. Mięsak pochwy	225
10.15. Nowotwory sromu	225
10.15.1. Rak sromu	225
10.15.2. Czerniak sromu	227
10.15.3. Rak gruczołu Bartholina	227
10.15.4. Rzadkie nowotwory złośliwe sromu	227
10.16. Rozrosty i nowotwory trofoblastu	227
10.16.1. Zaśniad groniasty całkowity i częściowy	227
10.16.2. Rak kosmówki	228
ROZDZIAŁ 11. Nowotwory gruczołu piersiowego Paweł Murawa, Dawid Murawa	231
11.1. Rak piersi	231
11.1.1. Epidemiologia raka piersi	231
11.1.2. Objawy raka piersi	231
11.1.3. Diagnostyka raka piersi	231
11.1.4. Typy raka piersi	233
11.1.5. Stopnie zaawansowania klinicznego raka piersi	234
11.2. Leczenie chorych na raka piersi	234
11.2.1. Metody operacyjne stosowane w leczeniu raka piersi	235
11.2.2. Leczenie raka przedinwazyjnego	238
11.2.3. Leczenie raka inwazyjnego	239
11.2.4. Rokowanie i obserwacje po leczeniu	242
11.3. Inne nowotwory złośliwe gruczołu piersiowego	243
11.3.1. Mięsaki piersi	243
11.3.2. Pierwotny chłoniak piersi	243
11.3.3. Guz liściasty	243
11.4. Nowotwory niezłośliwe gruczołu piersiowego	244
11.4.1. Tłuszczak (<i>lipoma</i>)	244
11.4.2. Gruczolakowłókniak (<i>fibroadenoma</i>)	244
11.4.3. Gruczolak (<i>adenoma</i>)	244
11.4.4. Brodawczak wewnątrzprzewodowy (<i>intraductal papilloma</i>)	244

ROZDZIAŁ 12. Endometrioza <i>Jan Kotarski, Jana Skrzypczak</i>	245
12.1. Etiopatogeneza endometriozy	245
12.2. Kliniczne postaci endometriozy	246
12.3. Rozpoznanie	246
12.4. Badanie kliniczne	248
12.5. Metody inwazyjne diagnozowania endometriozy	249
12.6. Leczenie endometriozy	249
12.6.1. Leczenie operacyjne	249
12.6.2. Leczenie farmakologiczne	250
12.7. Zapobieganie endometrioze	252
ROZDZIAŁ 13. Osteoporoza <i>Tomasz Opala, Dorota Rabięga-Gmyrek</i>	253
13.1. Etiologia i patogeneza osteoporozy	253
13.2. Podział osteoporozy	254
13.2.1. Kryterium lokalizacji	254
13.2.2. Kryterium etiologiczne	254
13.3. Diagnostyka w osteoporozie	255
13.3.1. Badanie kliniczne	255
13.3.2. Badanie densytometryczne	256
13.3.3. Markery kostne	259
13.4. Profilaktyka osteoporozy	260
13.5. Leczenie osteoporozy	260
13.5.1. Wysiłek fizyczny	260
13.5.2. Suplementacja wapnia	260
13.5.3. Witamina D ₃	261
13.5.4. Bisfosfoniany	261
13.5.5. Denosumab	262
13.5.6. Selektywny modulator receptora estrogenowego	262
13.5.7. Teryparatyd	263
13.5.8. Ranelinian strontu	263
13.5.9. Hormonalna terapia zastępcza a osteoporoza	263
ROZDZIAŁ 14. Seksualność kobiet <i>Robert Kowalczyk, Violetta Skrzypulec-Plinta</i>	265
14.1. Definicja seksualności	265
14.1.1. Funkcje seksualności	265
14.1.2. Identyfikacja (tożsamość) i rola płciowa	266
14.1.3. Orientacja seksualna	266
14.2. Uwarunkowania seksualności	266
14.3. Psychofizjologia seksualna	267
14.3.1. Zakres psychofizjologii seksualnej	267

14.3.2. Biologia i fizjologia reakcji seksualnych	267
14.4. Obraz seksualności Polek	270
14.4.1. Seksualność w okresie ciąży i po porodzie	271
14.4.2. Seksualność w wieku menopauzalnym	271
14.5. Seksualność a antykoncepcja	271
14.6. Zaburzenia zdrowia seksualnego	272
14.6.1. Definicja zaburzeń seksualnych	272
14.6.2. Zaburzenia zainteresowania seksualnego	272
14.6.3. Zaburzenia podniecenia u kobiet	273
14.6.4. Nadmierny popęd seksualny (erotomania, satyriasis, nimfomania)	274
14.6.5. Zaburzenia orgazmu	274
14.6.6. Zaburzenia związane z bolesnością genitalno-miedniczną/penetracją ..	275
14.6.7. Prowadzenie rozmowy na temat seksu	276
14.7. Deklaracja praw seksualnych	276
ROZDZIAŁ 15. Ginekologia operacyjna	279
15.1. Leczenie operacyjne w ginekologii Zbigniew Friebe	279
15.1.1. Kwalifikacja i przygotowanie pacjentki do operacji	280
15.1.2. Metody operacyjne	284
15.1.3. Przegląd najważniejszych rodzajów operacji stosowanych w ginekologii	290
15.2. Laparoscopia w ginekologii Andrzej Skręt	302
15.2.1. Ewolucja roli laparoskopii w ginekologii operacyjnej	303
15.2.2. Fazy operacji laparoskopowej	303
15.2.3. Wskazania i przeciwwskazania do laparoskopii	309
15.2.4. Powikłania laparoskopii	310
15.2.5. Laparoscopia robotyczna	311
15.3. Histeroscopia Stefan Sajdak	311
15.3.1. Technika histeroskopii	311
15.3.2. Wskazania do histeroskopii	312
15.3.3. Powikłania histeroskopii	313
ROZDZIAŁ 16. Regulacja urodzeń Leszek Pawelczyk, Beata Banaszewska	315
16.1. Indeks Pearl'a i idealna metoda antykoncepcji	315
16.2. Podział metod antykoncepcji	316
16.2.1. Metody naturalne	316
16.2.2. Antykoncepcja hormonalna	317
16.2.3. Kształtka wewnątrzmaciczna	321
16.2.4. Mechaniczne metody antykoncepcji	322
16.2.5. Środki plemnikobójcze	322
16.2.6. Prezerwatywa	322
16.2.7. Sterylizacja chirurgiczna	322
16.3. Antykoncepcja hormonalna dostępna w Polsce	323

ROZDZIAŁ 17. Diagnostyka ginekologiczna	325
17.1. Badanie ginekologiczne <i>Andrzej K. Bręborowicz, Grzegorz H. Bręborowicz</i>	325
17.1.1. Badanie podmiotowe	325
17.1.2. Badanie przedmiotowe	326
17.1.3. Badania dodatkowe	329
17.2. Badanie histopatologiczne <i>Helena Kędzia</i>	329
17.3. Diagnostyka cytologiczna <i>Witold Kędzia</i>	330
17.3.1. Nabłonek szyjki macicy i pochwy	331
17.3.2. Zasady pobierania rozmazu cytologicznego szyjki macicy	332
17.3.3. Ocena preparatów cytologicznych – klasyfikacja TBS (<i>The Bethesda System</i>)	333
17.3.4. Klasyfikacja TBS vs Papanicolaou	335
17.3.5. Śródnabłonkowa neoplazja szyjki macicy	335
17.4. Badanie andrologiczne <i>Tomasz Żak</i>	338
17.4.1. Badanie podmiotowe	339
17.4.2. Badanie przedmiotowe	339
17.4.3. Analiza seminologiczna	339
17.4.4. Testy czynnościowe plemników	343
17.5. Badanie kolposkopowe <i>Antoni Basta, Andrzej Szczudrawa, Paweł Basta</i>	344
17.5.1. Budowa i rodzaje kolposkopów	344
17.5.2. Technika badania kolposkopowego	345
17.5.3. Etapy badania kolposkopowego	345
17.5.4. Cele kolposkopii	346
17.5.5. Klasyfikacja obrazów kolposkopowych	347
Pytania kontrolne do tomów 1 i 2	351
Skorowidz	397